

Perseverare diabolicum!

Tokrat bom na tem mestu že drugič v kratkem času pisal o Kmečki banki v Gorici. Če bi te vrstice brala zunanja ministrica, gospa Agnelli, bi gotovo dejala, da gre za »povsem neprimerna podčrtovanja v zvezi s slovensko manjšino, ki so neprilicna in odveč«. Tako je namreč sedanjí šef italijanske diplomacije na seji senatne komisije za zunanje zadeve 3. t.m. označil obravnavanje odprtih in nerešenih vprašanj Slovencev v Italiji, ki bi potekalo vzporedno in sočasno s proučevanjem položaja italijanske manjšine v Sloveniji, oziroma z obravnavanjem vprašanja t.i. »zapuščenih dobrin«.

Sam pa mislim, da ima vse to še kako opraviti tudi z goriško Kmečko banko.

Pred tednom dni me je ob poslušanju jutranjih poročil Radia Trst A zgrabila naravnost sveta jeza, — verjetno ne samo mene —, ko sem slišal, da je italijanska osrednja banka (Banca d'Italia) zamenjala dva člana v peterici komisarjev in nadzornikov, ki že nekaj mesecev vodijo naš slovenski denarni zavod v Gorici.

Že ob uvedbi komisarske uprave sem, ne glede na upravičenost ali neupravičenost tako drastičnega ukrepa, ostro grajal dejstvo, da pristojna oblast (osrednja banka, s privoljenjem deželne uprave!) ni vključila v ekipo novih upraviteljev Kmečke banke nobenega člana, ki bi pripadal slovenski narodnosti skupnosti v Furlaniji Julijski krajini. Takšno ravnanje kaže predvsem na pomanjkanje čuta za pravičnost; treba ga je dalje imeti za grobo izzivanje celotne manjšinske skupnosti in za žalitev časti in dostojanstva najprej družbenikov, to je lastnikov Kmečke banke, in zatem tudi celotne slovenske manjšine.

Naša manjšina namreč ima v svoji sredi vrsto odličnih pravnikov, priznanih ekonomistov in sposobnih računovodij ter knjigovodij, ki bi bili vredni popolnega zaupanja osrednje, emisijske banke in ki bi gotovo dajali trdno jamstvo za povsem strokovno opravljanje svojega dela.

DRAGO LEGIŠA

Kaj se bo na tleh nekdanje Jugoslavije zgodilo po 31. marcu?

Izvirni greh mednarodne diplomacije

Hrvaški predsednik Tudjman se je naposled, kot ni bilo težko predvidevati, moral ukloniti ameriškim in nemškim pritiskom, tako da bo Zagreb še nadalje gostil modre čelade na svojem ozemlju. Uresničila so se torej predvidevanja in namigi, da Hrvaška še ni dovolj močna, da bi lahko izvajala lastno notranjo politiko, ki sodi, kar zadeva zasedena ozemlja, v mednarodno sfero. Tudjman in njegovi najožji sodelavci so v preteklih tednih razlagali, da si je hrvaška ekonomija v zadnjih treh letih opomogla do takšne mere, da je sposobna s hitrim vojaškim posegom osvojiti tretjino državnega ozemlja, ki je zdaj pod nadzorstvom krajinjskih Srbov. Obrambni

SAŠA RUDOLF

minister je celo zagotovil, da je Zagreb sposoben v 24 urah postaviti na noge vojsko s pol milijona mož. Morda je to tudi res, vendar pa ostaja nesporno dejstvo, da Zagreb potrebuje za napad na Krajino vsaj tih pristanek veselil. Ostalo bo torej pri starem, čeprav bo skušal Tudjman iz notranjepolitičnih razlogov prikazati, da bodo po 31. marcu modre čelade vodile nekoliko drugačno politiko kot doslej. Morda mu bo to tudi uspelo, saj je opozicija povsem razklana, mediji pa so trdno v rokah vladajoče HDZ. Edino nevarnost predstavlja jo hrvaški begunci iz krajev, ki so pod srbskim nadzorstvom. Ti se nikakor ne bodo odpovedali pravici povratka na zapuščene domove.

31. marca zapade tudi premirje v Bosni. Zadnji krvavi konec tedna v Sarajevu, neprenehni boji pri Bihaću, dramatično stanje v obkoljenih muslimanskih enklavah v vzhodni Bosni in naglo večanje kršitev prekinitev sovražnosti nakazujejo, da se tako srbska kot muslimansko-hrvaška stran pripravljata na spomladansko ofenzivo. Posebni odposlanec Združenih narodov, Akaši, si prizadeva s prepričevalnimi akcijami podaljšati premirje še za nekaj mesecev. Toda mednarodna skupnost, ki bi morala izkoristiti sedanje premirje za izdelavo novih predlogov, je zaenkrat vedno naletela na gluha ušesa bosanskih Srbov. Milošević se je ogradil od Karadžića in Martića, vendar bi veljalo konkretno preveriti, če gre tudi tokrat le za obljube ali za resnično željo po pomiritvi.

Podobno kot Tudjman tudi Milošević nima resnega opozicijskega nasprotnika. Demokratična opozicija je razcepljena do tolike mere, da je izgubila ne le vsako moč, ampak tudi ugled, četniški vodja Šešelj pa se je praktično sam izločil iz boja, potem ko je predsedel dober mesec v zaporu zaradi streljanja v parlamentu. Diplomacija srbsko-črnogorske federacije je postala prav v tem času izredno delavna. Milošević skuša preko svojega zunanjega ministra Jovanovića, ki se prav v teh dneh muči v Rimu, prepričati Zahod, da ni kriv za odklanjajoče stališče tako bosanskih kot krajinjskih Srbov. Sprejeli smo, poudarjajo v Beogradu, tako mirnovni načrt kontaktne skupine za Bosno, kot tudi Stoltenbergov predlog za Krajine, ni pa se nam posrečilo prepričati Karadžića na Palah, Martića

v Kninu in slavonskih voditeljev v Belem Manastirju. Napravili smo vse, kar je bilo v naših močeh, zato bi Združeni narodi morali preklicati sankcije proti naši državi. Beograd pa še dalje vztraja pri zahtevi, da mednarodna diplomacija enako upošteva vojskujoče se strani. To pa je tudi najmočnejši argument, ki kaže na napako edinega doslej uresničene sporazuma, čeprav zgolj na papirju. Ta namreč predvideva, da se hrvaško-muslimanska federacija lahko poveže s Hrvaško v konfederacijo. Zakaj bi se torej bosanski Srbi ne smeli povezati z Beogradom in Podgorico? Odgovor je preprost: ker bi s tem razdrli suverenost bosanske države. Toda ta je bila načeta že z možnostjo povezav s Hrvaško. In prav v tem je izvirni greh, napaka, ki jo mednarodna diplomacija zdaj plačuje.

Znamenje časa ali staro prekletstvo?

V središču pozornosti italijanskih političnih krogov in javnosti je še vedno poraz, ki ga je doživel glavni tajnik Ljudske stranke Rocco Buttiglione na zasedanju vsedržavnega sveta lastne stranke. S pičlimi tremi glasovi večine je svet zavrnil njegov predlog, naj Ljudska stranka na bližnjih deželnih volitvah nastopi skupno z Gibanjem Naprej, Italija! in naj sklene volilni sporazum s Finijevim Nacionalnim zavezništvo. Ni šlo v resnici le za predlog, ampak za že formalno sklenjen sporazum, ki ga je bil Buttiglione podpisal prejšnji teden z Berlusconiem v Rimu.

Nasprotniki strankinega glavnega tajnika so se njegovemu načrtu odločno uprli. Očitati so mu, da gre za stališča, ki so v kričnem nasprotju z vso strankino zgodovino. Če bi vsedržavni svet odobril tajnikov načrt, bi se Ljudska stranka spremenila v združbo, kjer ne bi bili doma »ne etika ne politika in kjer se ne bi upoštevale koristi revnih, načela pravičnosti in vzajemnosti, koristi družbenega razvoja in napredka ter koristi miru«. Ravnanje Rocca Buttiglioneja naj bi po njihovem pomenilo pravo pravcato »razprodajo strankinih idealov in strankinega idejnega bogastva«. V nekem katoliškem tedniku smo brali, da bi z vstopom Ljudske stranke v t.i. »pol svoboščin« po koncu »sezone italijanskih katoličanov in njihove poli-

tične enotnosti bilo tudi konec same Ljudske stranke«.

Dejstvo je, da je Ljudska stranka zdaj razbita na dva skoraj enaka dela. V trenutku, ko pišemo te vrstice, Buttiglione še ni formalno odstopil in se obnaša, kot da bi še vedno bil glavni tajnik. Njegovi nasprotniki pa se sklicujejo na izid glasovanja na zasedanju vsedržavnega sveta in poudarjajo, da bo ta v nekaj dneh izvolil no-

V torek, 14. t.m., je strankino razsodišče razveljavilo glasovanje na zasedanju vsedržavnega sveta, kar pomeni, da je sprejelo priziv, ki so ga bili vložili prijatelji Rocca Buttiglioneja. Sklep razsodišča pa v bistvu prav v ničemer ne spreminja dejstva, da je Ljudska stranka razbita na dva skoraj enaka dela in da je torej vprašljiv sam njen nadaljnji obstoj.

vega glavnega tajnika. Ponavlja pa se scenarij, ki je že običajen ob takšnih priložnostih: poraženci si odločno prizadevajo, da zmagovalci ne bi dobili vse strankine dediščine, vsega njenege gmotnega in idejnega imetja. Odvetniki imajo seveda polne roke de-

D.L. ■■■■

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 16. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Irska, lepa in tragična (Dorica Makuc); 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Osip Šest: »Kar po domače«. Priredba Simon Preprost; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje '94. Mešani zbor Primorec-Tabor iz Trebč in z Opčin vodi Matjaž Šček; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dopsnice z najbližjega vzhoda.

■ PETEK, 17. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Osip Šest: »Kar po domače«. Priredba Simon Preprost; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje '94. Mešani zbor Primorec-Tabor iz Trebč in z Opčin vodi Matjaž Šček; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: S pravljico po svetu (Meri Ozbič); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 18. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Filmi na ekranih; 10.00 Poročila; 11.30 Iz Dopsnic z najbližjega vzhoda; 12.00 Krajevne stvarnosti: Ta rozajanski glas (oddaja iz Rezije); 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tu 362875. Z vami kramlja Sergej Verč; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Lida Turk: 22. leto ob zori: »Tri Zorke v Villi Lauri«.

■ NEDELJA, 19. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Ferenc Molnar: »Dečki Pavlove ulice«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Srednjeevropski radijski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Lida Turk: 22. leto ob zori: »Tri Zorke v Villi Lauri«; 15.00 Krajevne stvarnosti; 16.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 20. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Nocoj smo poslušali burjo. Vpogled v 90-letno delovanje SPDT (Marinka Pertot); 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Osip Šest: »Kar po domače«. Priredba Simon Preprost; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na otroškem valu, vodi Martina Repinc; 15.30 Mladi val; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Znanstvene raziskave.

■ TOREK, 21. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Cigani, večni popotniki (Katja Kjuder); 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Osip Šest: »Kar po domače«. Priredba Simon Preprost; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Vlado Vukmirovič: »Lavo Čermelj«.

■ SREDA, 22. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Srednjeevropski radijski obzornik; 9.10 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Osip Šest: »Kar po domače«. Priredba Simon Preprost; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarne podobe: Literarne kritične skice in osnutki.

Kako daleč je enakopravnost!

»Svoboda in pravila obveščanja«. Pod tem geslom je v torek, 14. t.m., potekal v Rimu simpozij, ki sta ga priredila Časnikarska zbornica in Časnikarski sindikat. Pečat delom pa je dala prisotnost predsednika republike Scalfara, ki je na simpoziju tudi govoril.

Največji vtis je name naredil njegov poudarek, da je v demokratični družbi in državi obveščanje ena temeljnih človekovih pravic. Človek je pri tem osebek in predmet hkrati. Ima pravico obveščati in pravico, da je obveščen, kar v bistvu pomeni, da ima pravico do resnice. To mu pritiče ne samo kot posamezniku, temveč tudi kot članu skupnosti, ki ji pripada.

Obveščanje je sicer vedno aktualno vprašanje, vendar so trenutki, ko postane — je dejal predsednik Scalfaro — termometer demokracije. Zato ni vseeno, kakšno je stanje na tem tako pomembnem in hkrati tako kočljivem področju. Obveščanje je termometer demokracije predvsem v času, ko morajo državljani izbirati, to je v volilnem času. Tedaj je treba vsakomur dati možnost, da je seznanjen s

»politično ponudbo«, in tudi vsakomur omogočiti, da svojo »ponudbo« čimbolje predstavi javnosti.

Predsednik republike je dejal, kako bi najraje videl, da bi svet javnih občil, svet sredstev množičnega obveščanja sam avtonomno določil »pravila igre«, da bi torej časnikarji in založniki avtonomno izoblikovali ustrezen normativ. Nastopajo pa trenutki — je naglasil državni poglavar — ko mora ukrepati tudi država, zlasti ko je treba šibkejšim zagotoviti enake možnosti, enake pogoje na tako kočljivem področju.

Ob takšnem modrovanju in razmišljanju sem z mislijo nešetokrat poromal v naš ožji svet, v naš manjšinski svet in ugotavljal, da smo v tem pogledu pravzaprav veliki reveži. Iz izvajanj predsednika Scalfara kot tudi ostalih govornikov na simpoziju bi izhajalo, da bi slovenska manjšina morala biti na področju obveščanja enakopravna z večino. Od tega pa smo še zelo daleč! Stavka uslužbencev deželnega sedeža RAI v Trstu je za to najboljši dokaz.

Drago Legiša

Perseverare diabolicum!

Osebnost tudi menim, da bi utegnili obstajati pravno utemeljeni razlogi za priziv zoper takšen ukrep osrednjega denarnega zavoda na deželno upravno sodišče. Kmečka banka v Gorici, s podružnicama v Krminu in pri Rdeči hiši, je slovenski denarni zavod, ki je vedno imel in še ima opravka in posle z mnogimi slovenskimi strankami, s slovenskimi klienti in je vsaj delno uradovalec v slovenskem jeziku. Ta jezik pa je za člane komisarske uprave »španska vas«. Od tega ima zato škodo samo poslovanje goriške banke in jo vrh vsega bremenijo novi izdatki za prevajalce, tolmače itd. Ti so že zato potrebni, ker slovenski uslužbenci niso dolžni — v resnici tudi ne bi smeli — opravljati prevajalskega dela, biti tolmači itd. Ukrep je zato po mojem vsaj meritorno gotovo sporen in bi bilo prav, če bi upravno sodišče preučilo njegovo zakonitost.

Ne gre, kot vidimo že na prvi pogled, za nobeno dlakocepstvo, temveč za zelo resno zadevo, ki presega materialno raven in dejansko sodi na področje morale, z vsemi njenimi implikacijami.

Če je osrednja banka (Banca d'Italia) prvič naredila napako, če je torej zgrešila, je zdaj to napako ponovila, torej vztraja pri grehu. »Perseverare diabolicum«, so nas učili v šolah (po domače: vztrajanje pri grehu je hudičevo dejanje).

So ta »podčrtavanja« morda »neprilichna in odveč«? Mislim, da nikakor ne.

DAROVI

D.C. je daroval 50.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

Slovinci v italijanskem tisku

Italijanski, posebej vsedržavni tisk, ne piše veliko o Sloveniji in Slovenih. Še manj o slovenski manjšini v Italiji. Več se seveda razpisuje zadnje dni po odvzemu italijanskega veta za vstop Slovenije v Evropo. Zato so pomembni tudi prispevki, ki jih od časa do časa tudi kak Slovenec iz našega zamejstva pošlje italijanskemu dnevniku tisku.

Pisec teh vrstic je že pred časom poročal o objavljenih oz. neobjavljenih pismih. Podobno bi lahko tudi v tem okviru zabeležil dva taka primera. Prvi zadeva milanski katoliški dnevnik *Avvenire*, ki je dopis objavil dne 25. februarja letos. Pismu je uredništvo dalo naslov Pluralizem in dvojezičnost, saj se nanaša na članek, ki razpravlja o tem problemu zlasti na Hrvaškem, velja pa tudi za odnos do Slovenije, vsekakor pa zadeva obmejno dvojezičnost. Pismo uredništvu milanskega dnevnika ne pojasnjuje, kako je v resnici problem uradne rabe jezika pri nas. Če je v obeh sosednjih republikah — Sloveniji in Hrvaški — uradna dvojezičnost dejstvo, pa pri nas ni tako. To mimo ustavnega določila po šestem členu ali po raznih

Znamenje časa...

la, v spore bo prej ali slej gotovo poseglo sodišče.

Toda čas neusmiljeno teče, volilne preizkušnje so pred vrati. Kaj bo naredila zmogovita večina v Ljudski stranki? Poraženi Rocco Buttiglione ji očita, da so njeni predstavniki v nekaterih deželah že bili sklenili volilne sporazume z Demokratično stranko levice, kar naj bi tudi bil eden glavnih vzrokov za tolikšno in tako odločno nasprotovanje sporazumevanju z Berlusconijevimi in Finijejimi »polom svoboščin«. Trdi dalje, da se njegovi nasprotniki v Ljudski stranki še niso znebili »protifašističnega mita«, po katerem le bivši komunisti lahko prehajajo na breg politične demokracije, medtem ko naj enako ne bi veljalo za bivše fašiste. To pa je za Buttiglioneja velik nesmisel. Del starejših krščanskodemokratskih vodilnih kadrov se po mnenju Rocca Buttiglioneja tudi ne more sprijazniti z dejstvom, da proporcionalnega volilnega reda ni več in da moraš v večinskem volilnem sistemu izbirati med dvema alternativama. To pomeni, da je doba posredovanj, ki je bila tako značilna za nekdanjo Krščansko demokracijo, za vedno mimo.

Časi nekdanje mogočne italijanske krščanskodemokratske stranke so gotovo minili, kar bi lahko bilo tudi znamenje novega časa. Ne moremo pa pri tem pozabiti, da je takšen konec natančno predvidel njen predsednik Aldo Moro, ki je v nekaterih svojih pismih iz ječe rdečih brigadistov omenjal tudi prekletstvo, ki naj bi prišlo nad to stranko.

mednarodnih sporazumih. Nato pisec omenja sedanja pričakovanja slovenske manjšine v Italiji po zakonski zaščiti in spominja tudi na izjave predsednika vlade Dinija v parlamentu o zaščiti manjšin. Končuje z znano pluralistično vizijo manjšinske rešitve od strani katoliškega filozofa Maritaina.

Pismo s podobno vsebino je šlo tudi na uredništvo znanega rimskega dnevnika *Il Messaggero*, ki pa še ni bilo objavljeno. Gre se predvsem za problem pristopa Slovenije v Evropo, ki bi jo morala italijanska vlada podpreti, ne pa ovirati (pismo je bilo poslano še pred umikom italijanskega veta), kar bi koristilo tako Evropi kot Italiji sami. Nato pisec teh vrstic, ki je tudi avtor pisma, omenja, da so poleg vprašanja nepremičnin istrskih beguncev še drugi problemi, ki zadevajo rimsko vlado. Med temi je tudi vprašanje slovenske manjšine v Italiji, ki pričakuje dokončno zakonsko ureditev s strani parlamenta. Ob zaključku pisma avtor izraža želje in pričakovanja za prijateljsko sožitje ob jadranski obali, ki ga je lepo izrazil že Mazzini v svojih Slovanskih pismih.

a.b.

Slovesen gledališki dogodek v tržaškem Kulturnem domu

Nova dramatizacija Jurčičevega Desetega brata

Uprizoritev *Desetega brata*, s katero SSG proslavlja tako petdesetletnico svojega delovanja kot tudi stopetdesetletnico rojstva časnika, pisatelja in dramatika *Josipa Jurčiča*, sem si ogledala v predpremijski izvedbi dne 8. marca, premiera pa se je odvijala v petek, 10. marca 1995, v Kulturnem domu v Trstu.

Jurčičev *Deseti brat* zaseda pomembno mesto v naši literaturi kot prvi slovenski roman, v katerem se prepletajo tako realistične kot romantične provine. Fabulativno ni zelo zapleten: predstavlja sintetično ljubezensko zgodbo izobraženega mladeniča Lovreta Kvasa, učitelja na gradu Slemenice, obenem pa analitično razpleta skrivnostno zgodbo, ki temelji na preteklih krivicah in grehah. Vez med zgodbama predstavlja deseti brat *Martinek Spak*, čudak posebne občutljivosti, ki ima v romanu osrednjo vlogo.

Dramatizacija literarne predloge, romana ali novele, je vedno zahteven podvig, ki mora sloneti na novitem konceptu in doslednih dramskih odločitvah. Režiser *Dušan Mlakar* se je skušal izogniti Scili realizma in Karibdi solzave sentimentalnosti ter se je pri tem oprl na dramsko predlogo *Andreja Inkreta*. Toda v odrski postavitvi Jurčičevega *Desetega brata* je čutil nekakšno neskladje med posameznimi elementi: med ubranim petjem in glasbo, med sceno in odskim dogajanjem. Scena (v zamisli *Klavdija Palčiča*) s plavajočimi oblaki, samotnim drevom na vzpetinici je lirčna, gibljivi panoji pa funkcionalno, a preveč stilizirano poustvarjajo različne dogajalne prostore: od slemeniškega gradu do Obrščakove gostilne. Glasba *Gregorja Strniše* ni učinkovala v skladu s konceptom ljudske igre, saj je neustrezno prepletala narodne pesmi in izvedbi vaških deklet z ekspresionistično razkranimi zvoki ob zamenjavi scenskih panojev.

Kostumi *Marije Vidau* so bili prijetno živahni in ljudski na vaških de-

kletih, dovolj skromni in pisani na Obrščanih, meščansko uglašeni, vendar preprosti in lepo izdelani na Slemeničanih in Poleščanih. Kostumografinja je poudarila razliko med vasjo in graščino, med kmeti in gospodo, med preprostimi vaščani in izobraženci. Ta nasprotja pa v igri ne izstopajo, saj je, recimo, *Inkret* izpustil pomemben prizor Kvasovega prihoda na Slemenice in njegovega vključevanja v novo okolje. Kvasova podoba izobraženca, ki je v romanu karseda izrisana, pa čeprav v slogu »črvičevega sentimentalizma«, kot je napisal *Levstik*, v dramatizaciji ni nudila posebnih interpretacijskih možnosti.

Lovre Kvas Aleša Kolarja je bil torej nekako statičen, ob njem pa ni mogla zaživeti niti *Manica*, ki jo je *Barbara Cerar*, še študentka igralske akademije, oblikovala s prizadevno natančnostjo. Mladi *Aljoša Ternovšek* je *Marijana* zaigral z umirjeno kretinjo in prepričljivim zadržanjem, za katerim pa je slutiti razočaranje ljubezenskega premaganca. Posebno posrečen je tudi lik *strica Dolefa*, ki ga je *Livio Bogatec* prikazal kot falirane nekdanjega študenta, razpetega med polizobraženostjo in vabljenostjo vinske kapljice.

Vladimir Jurc je kot šepavi *dr. Piškav* pravo utelešenje sebičnosti. *Maja Blagovič* je bila kot zdravnikova hčerka *Marička* prijetna, igriva »vaška gospodična«, s primerno dozo zapeljivosti in razumno življenjskosti.

Občudovanja vredna sta se mi zdela zlasti spomin in uglašenost igralca *Staneta Rastresena*, ki je v dvojni vlogi, omejenega kmeta in sodnika *Mezona*, prava posebitev trdoživosti in klenosti našega gledališča. Tako *Rastresen* kot tudi *Aleksander Valič* (tokrat slemeniški gospod *Benjamin*), sta nastopila pred petdesetimi leti, ko je slovensko občinstvo z navdušenjem pozdravilo *Delakovo* odrsko postavitev *Desetega brata* v dvorani *Benice* v Trstu 2. decembra

leta 1945. S tem je poudarjen poseben pomen letošnjega gledališkega dogodka, ki povezuje povojno uprizoritev z letošnjo dramatizacijo *Dušana Mlakarja*.

Gojmir Lešnjak je bil v vlogi naslovnega junaka dober, skrivnostno zagoneten, tudi kot predstavnik zapostavljenih in izžemanih, vendar preveč žilav na smrtni postelji. *Jurij Souček* se je s svojim sproščenim nastopom v vlogi vsem znanega *Krjavlja* lepo vključil v družbo vaških kmetov, tudi po zaslugi svoje živalice-koze.

Vaško srenjo so predstavili *Obrščak Dušan Jazbec*, kmetje *Adrijan Rustja*, *Stojan Colja*, *Franko Korošec*, neprijazni in naduti oderuh *Drago Gorup* in trio pevcev *Aleksij Cosma*, *Alex Limbeck*, *Matjaž Rustja*. Dogajanje na vasi je spremljala zelo ubrana pesem deklet *Nataše Gregori*, *Alenke Hrovatin*, *Tatjana Jercov*, *Martine Ozbič* in *Tamara Stanese* (ob vodstvu *Janka Bana*).

Po predstavi je med dijaki v razredu stekel pogovor o *Inkretovi* dramatizaciji. Kot vedno, so bila tudi

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Josip Jurčič - Andrej Inkret

DESETI BRAT

Režija Dušan Mlakar

V ponedeljek, 20. marca, ob 20.30
ABONMA RED A

v torek, 21. marca, ob 20.30
ABONMA RED B

v Kulturnem domu v Gorici

tokrat mnenja deljena, v glavnem pa so bili mlajši gledalci kar zadovoljni. V igri so nekateri ocenili kot najbolj pozitivno in privlačno dejstvo, da se je režiser *Mlakar* odločil za tradicionalno postavitev, ne pa za inovacije in eksperimentacije, ki večkrat zamegljijo sporočilo znanega literarnega dela.

Majda Artač Sturman

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Gostovanje SNG Drama Ljubljana

William Shakespeare

HAMLET

Režija Janez Pipan

V petek, 17. marca, ob 20.30
ABONMA RED A, D in F

v soboto, 18. marca, ob 20.30
ABONMA RED B in E

v nedeljo, 19. marca, ob 16.00
ABONMA RED C

v Kulturnem domu v Trstu

»Trenutki lepega«

Pred kratkim je v samozaložbi izšla lična knjiga Franceta Steleta iz Komende, ki obsega 144 strani in nosi naslov *Slovenija – Trenutki lepega*.

Avtor se je rodil leta 1955 v Gori pri Komendi in je od leta 1987 samostojni kulturni delavec. Do sedaj je izdal več knjig o lepota Slovenije in slovenskih krajev. Zato ni imel težav tudi pri najnovejši monografiji o Sloveniji in njenih trenutkih lepega.

Besedilo k izdevno kvalitetnim barvnim slikam je napisal sam v slovenščini. V angleščino ga je prevedla Bernarda Petelinšek, v nemščino pa Tadeja Tomšič.

Glede na dejstvo, da potrebuje mlada država Slovenija veliko promocije v mednarodnem okolju, je najnovejša Steletova monografija izredno primerna za poslovna darila kakor tudi za druge vsakdanje namene.

Bogastvo knjige je med drugim tudi vsebinskega in slikovnega pomena, saj nam na razumljiv način v sliki in besedi prikaže:

– bohinske gore,

– pustovanje na nekaterih slovenskih območjih, kot je Ptujsko polje kakor tudi bogate naravne motive – štokljo v gnezdu,

– regratovo pomlad in cvetoče jablane na prvih travnikih v naročju *Grintovca*,

– stari gozd pod *Turško goro*, *Cerkniško jezero*,

– dvojno jezero v *Dolini triglavskih jezer*,

– *Sočo*, *Kolpo*, *Muro*, hudourne *triglavske vode* kot značilne slovenske vode, ob njih pa značilno floro.

Umetniku se je posrečilo, da je znal celovito prikazati – pričarati lepoto slovenskih naravnih biserov, kakor tudi nekaj kmečkih motivov, cerkva in pomembnejših slovenskih mest s poudarkom na kulturnozgodovinskih znamenitostih *Ljubljane*.

Prepričani smo, da bo najnovejše delo Franceta Steleta impulz za nove ustvarjalne dosežke in za zgled tudi drugim ustvarjalcem in piscem.

Gabrijel Devetak

Pevec A. Baldassarre v Gorici

Andrea Baldassarre, cenjeni glasbeni izvajalec in pevski sodelavec *Mine*, bo v petek, 17. marca 1995, ob 21. uri nastopil na odru goriškega *Kulturnega doma*. Predstavil se nam bo z recitalom »ODMEV NEKEGA SPEVA« – *L'ECO DI UN CANTO* v režiji *Masarie Colucci*.

Umetnika bo na klavir spremljala *Carla Nardini*, večer pa bo dodatno popestrila še koreografija z nastopom igralcev in plesalk.

Vlasta Valenčič Pelikan, novi slovenski generalni konzul

»Zadala sem si nalogo, da konzulat v Trstu pridobi na svojem pomenu«

V Trst je v začetku prejšnjega tedna prišla Vlasta Valenčič Pelikan kot novi slovenski generalni konzul v Trstu. V preteklih dneh se je že predstavila tržaškemu vladnemu komisarju, v prihodnje pa bo morala opraviti še veliko podobnih obiskov pri oblasteh. Trst Vlasta Valenčič že pozna, saj je bila tu v letih 1984-88 vicekonzul SFRJ. Kasneje je šla v Ljubljano, kjer je bila šef konzularne službe in svetovalec vlade. Novi generalni konzul je doma iz Izole, po izobrazbi pa je pravica. O svojem delu, spominih na Trst in načrtih za bodočnost je Vlasta Valenčič spregovorila v intervjuju.

Kakšne spomine imate na Trst še iz časov, ko ste bili vicekonzul SFRJ, in kakšen cilj ste si zadali ob vašem povratku?

Na Trst me vežejo zelo lepi spomini, ljudje, tako iz vrst manjšine kot iz italijanskih krogov so zelo odprti in pripravljeni na sodelovanje. Tu seveda izključujem desničarske kroge. Ko sem ponovno prišla v Trst, sem takoj dobila vtis, da se mesto ni bistveno spremenilo. Kvečjemu bi lahko rekla, da se je stanje še poslabšalo, opaziti pa je tudi nekaj pozitivnih premikov, ki jih bo nujno treba izkoristiti.

Eden od glavnih ciljev, ki sem si jih zastavila, je zavzemanje za uveljavitev vprašanje slovenske manjšine. To je bila ena od nalog tudi na prejšnjem jugoslovanskem konzulatu, razumljivo pa je še toliko bolj na slovenskem. Prizadevala si bom tudi, da bo ta konzulat v Trstu, ki ne pokriva samo Furlanije-Juljske krajine, pač pa celo severno Italijo, pridobil na pomenu kot aktiven dejavnik, kot stičišče, kjer se srečuje slovenstvo in kjer se spodbujajo tudi stiki z italijanskimi oblastmi. Želela bi torej, da bi ta konzulat ne opravljal zgolj konzularnega dela, kot je na primer izdajanje vizumov ali nudenje informacij ipd.

Slovenski konzulat je v izredno hudi prostorski stiski, saj so prostori v ulici Carducci odločno premajhni, poleg tega pa je tudi osebja premalo. Za kdaj ste načrtovali selitev?

Stanje, kakršno je sedaj, je resnično nevarno. Ljudem, ki so do sedaj delali na tem konzulatu, izrekam vse priznanje in zahvalo, saj je bilo v

takšnih razmerah nemogoče normalno delovati. Naš konzulat se bo na srečo prve dni aprila preselil v nove prostore v ulici San Giorgio 1. Upam, da bomo lahko z novo organizacijo in ureditvijo začeli z normalnim delom, kot se za takšno diplomatsko predstavništvo spodobi.

Na slovenskem konzulatu v Trstu je trenutno zaposlenih pet oseb, kmalu pa bomo dobili še dva sodelavca, kar bo tudi znatno olajšalo naše delovanje. Spremenili bomo tudi urnik. Predvsem me sedaj boli nekaj. Namreč to, da zaradi dolgih vrst pred konzulatom slovenski državljani ali pripadniki manjšine, ki bi potrebovali našo pomoč, dejansko sploh ne pride do nas. Ko vidi toliko ljudi na cesti, se kratko malo obrne in ne išče več stikov s konzulatom. Dnevno se sedaj zlasti pri nas povprečno 100 oseb, pretežno državljanov Srbije in Črne gore, ki potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo. Tudi te zadeve bomo skušali rešiti, povem pa naj, da se pripadniki manjšine ali slovenski državljani lahko že sedaj zglasijo pri nas v popoldanskih urah, ko ni velikega navala, ker ne izdajamo vizumov.

Bili ste že na srečanju s tržaškim prefektom. Pri kom se nameravate v prihodnje še zglasiti?

Po srečanju z najvišjo oblastjo v deželi, to je z vladnim komisarjem, bom »po rangi« nadaljevala s temi predstavitvenimi obiski. Upam, da bom počasi prišla v stik vsemi. Potem pa bom začela s predstavitvenimi obiski malo širše, v drugih deželah, ki jih pokriva ta konzulat — Veneto, Tridentinska Južna Tirolska, Lombardija, Dolina Aosta, Emilia Romagna in Piemont.

Na začetku ste že omenili manjšinsko vprašanje. Koliko lahko po vašem konzulat pripomore k uveljavljanju pravic slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in kaj menite o načrtu za oblikovanje skupnega zastopništva?

Moj načrt je, da se aktivno vključim v samo dogajanje manjšine. Kolikor bo to v moji moči, si bom tudi prizadevala, da bi se določene stvari razrešile na raznih ravneh, torej ne samo v mojih stikih z Ljubljano, ampak tudi z italijanskimi oblastmi. Najbolj pereče in nujno je za manjšino

trenutno vprašanje manjšinskih kulturnih ustanov. Tudi za samo Slovenijo bi bila nepopravljiva škoda, če bi katera od teh organizacij, ki sedaj deluje, zamrla zaradi pomanjkanja sredstev.

Kar pa zadeva enotno zastopstvo, lahko rečem samo to, da takšne poskuse pozdravljam. S tem bi manjšina dobila večjo moč pri uveljavljanju svojih pravic, in to tako v odnosu z Ljubljano kot z Rimom.

Kakšne servise slovenski konzulat v Trstu lahko nudi pripadnikom manjšine?

Vsi, ki bi želeli kaj opraviti v Sloveniji, zaprositi za dokumente ali

vprašati za najrazličnejše informacije, se lahko obrnejo na konzulat. Mi bomo vedno pripravljeni pomagati ali pa bomo posebno napotili na ustrezen naslov. Povedati želim, da je konzulat res na voljo vsem.

Vam je dosedanji v.d. slovenskega generalnega konzula zapustil težko dediščino?

Mislím, da mi je pustil zelo težko dediščino, vendar upam, da bom s podporo sodelavcev na konzulatu in dejavnikov v deželi in v Sloveniji uspešno opravila svojo funkcijo in načrte, ki sem si jih zadala. Prizadevala si bom za pospešitev vsestranskega sodelovanja med deželami, ki jih ta konzulat pokriva, in Slovenijo. Trudila se bom za poživitev sodelovanja ob meji, ki je v določeni meri zamrlo. Upam, da bomo z večjim številom sodelavcev lahko začeli sistematično pokrivati tudi gospodarsko področje in na primer aktivirali sodelovanje zbornic in drugih ekonomskih dejavnikov.

10. Film Video Monitor v Gorici

Film petih Slovenij

Prihodnji četrtek, 23. t.m., se začne v goriškem Kulturnem domu 10. Film Video Monitor, s spodbudnim naslovom Film petih Slovenij. Goriško društvo Kinoatelj, ki je specializirano v promociji slovenskega filma v Italiji, je za jubilejno izdajo FVM pripravilo zanimiv program, ki ponuja pregled štirih »zgodovinskih« filmskih Slovenij, Slovenijo Franca Jožefa, Slovenijo prve in druge Jugoslavije in samostojno Slovenijo po letu 1991 ter še peto, »zemljepisno« Slovenijo — izven Slovenije.

Novosti bodo seveda predstavljene v zadnjih dveh izsekih. Na otvoritvi bo prikaza film *Un muro de silenzio — Zid molka* (1993), argentinske Slovenke Lite Stantič, v naslednjih večerih pa nova filma Andreja Mlakarja *Halgato* (po romanu Ferija Lainščka) in Tuga Štiglica *Tantadruj*, po nepozabni Kosmačevi noveli.

V izseku Pete Slovenije bodo ob Stantičinem delu na vpogled še dokumentarni kratkometraži Tržačana Aljoše Žerjale in nekaj tujih filmov, kjer nastopajo slovenski igralci: nemi *Erotikon* iz 1929 Čeha Gustava Machatyja s slavno zvezdo Ito Rino in še holywoodska *Gospa v jezeru* (rež. R. Montgomery) in *Svinčenka za Joejya* (L. Allen).

Ljubitelji filma si bodo lahko še ogledali, ob stoletnici filma, prve posnetke iz leta 1905 pionirja slovenskega filma Karola Grossmana in filmske zapise Božidarja Jakca iz 20. let.

Večji del letošnjega FVM pa bo zavzel izbor značilnih in klasičnih del slovenskega povojnega filma. Med temi so »ponarodeli« naslovi kot so *Vesna Františka Čapa*, *Dolina miru* Franceta Štiglica, *Kekec* Jožeta Galeta in filmski omnibus *Tri zgodbe*, kjer Igor Pretnar, Jane Kavčič in France

Kosmač vizualizirajo znana domača leposlovna dela. Na sporedu so še film *Strah* Matjaža Klopčiča o ljubljanskem potresu, *Nočni izlet* Mirka Groblerja, zanimiv portret meščanske mladine 60. let, ter nekonvencionalni prikaz NOB *Nasvidenje v naslednji vojni*, ki ga je Srb Živojin Pavlovič posnel po Zupanovem romanu Menuet za kitaro.

Na ogled bo tudi največja slovenska komercialna uspešnica, družinska burka Jožeta Bevca *To so gadi*, iz novejšega obdobja pa še *Rdeči boogie* ali *Kaj ti je deklica* Karpa Godine, ki je nostalgično-glasbena parodija o kominformu, komedija Francija Slaka *Butnskala* in filmski esej Filipa Robarja Dorina na temo slovenskega nacionalnega sindroma, *Ovni in maruti*.

Ob filmih so predvidena tudi srečanja z avtorji, v nedeljo pa običajni posvet, na katerem bodo organizatorji skupno s filmarji in prisotnimi kritiki podali obračun o 10 letih Film Video Monitorja in slovenskem filmu.

Gre skratka za izviren in izzivalen ključ, ki bo skozi zgodovino in zemljepis slovenskega filma gotovo priključal v goriški Kulturni dom med 23. in 28. marcem radovedno občinstvo obeh narodnosti, ki bo imelo priložnost seznaniti se z edinstveno in celostno »monitoražo« slovenske kulture in zgodovine.

Davorin Devetak

* * *

Ob prazniku vaškega zaveznika Sv. Jožefa bodo v soboto, 18. marca, ob 19. uri v Baragovem domu v Ricmanjih odprli razstavo »Rokopisni pomniki«. Gre za stare dokumente iz župnijskega arhiva, ki hrani stoletja stare dokumente.

Novi sedež Ssk v tržaškem mestnem središču

Ssk ima nov sedež v Trstu. Iz ul. Machiavelli 22 se je preselila v ul. Giacinto Gallina 5 v neposredni bližini Goldonijevega trga. Otvoritev novega sedeža je bila v petek, 10. marca. Nove prostore sta blagoslovila škofov vikar za Slovence v Trstu msgr. Franc Vončina in župnik g. Mario Gerdol. V imenu Ssk so navzoče nagovorili deželni predsednik Marjan Terpin, tajnik Martin Breclj in tržaški pokrajinski tajnik Peter Močnik, pozdravil pa je tudi predsednik Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček Rafko Dolhar. V novih prostorih ima namreč svoj sedež tudi ta krožek. Večer je s harmoniko popestril Zoran Lupinc.

Pisarna Ssk je tudi v novih prostorih odprta vsak dan od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure. Številka telefona in telefaksa (040/639126) je ostala tudi na novem naslovu nespremenjena.

SSO o položaju slovenske manjšine

Odbor SSO je na svoji zadnji seji obravnaval položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji v luči novih odnosov med Slovenijo, Italijo in Evropsko skupnostjo. Pozdravil je napredek, ki se odraža v odnosih med obema državama, vendar je z obžalovanjem vzel na znanje, da se novo ozračje, ki se ustvarja med državama, ne odraža tudi v manjšini.

Obžaloval je dejstvo, da je Italija enostransko ukinila priznanje diplom slovenskih univerz, kar predstavlja hudo oviro za vse zamejske študente, ki študirajo v Sloveniji. Nadalje je odbor SSO zaskrbljenostjo obravnaval kritični položaj, v katerem so se znašle slovenske kulturne ustanove, ki so dejansko brez finančne podpore za svoje delovanje. Odbor je ugotovil, kako postaja manj-

šina drobiž med interesi dveh držav. »Tudi sodelovanje z matično državo, ki se je začelo z demokratizacijo, je začelo izgubljati na intenzivnosti očitno zato, ker imajo stranke preveč drugih skrbi in pozabljajo, da je skrb za manjšino tudi skrb za razvoj narodnega telesa v celoti. Iz vseh teh razlogov odbor SSO sprejema pobudo stranke Slovenske skupnosti za skupno proslavo 50-letnice osvoboditve Primorske izpod fašističnega jarma in konca druge svetovne vojne ter ne more razumeti tistih, ki se vabilu Ssk ne odzivajo. Zato je odbor sklenil, da se jasno in javno opredeli za tako skupno proslavo. Bolj kot kdajkoli prej mora manjšina nastopiti navzven enotno in složno«, zaključuje tiskovno poročilo SSO.

Umrl je msgr. Lojze Škerl

Na pokopališču v Sežani so v ponedeljek, 13. t.m., pokopali znanega zamejskega duhovnika, dolgoletnega škofovega vikarja za Slovence v tržaški škofiji msgr. Lojzeta Škerla, ki je umrl v četrtek, 9. t.m., star 80 let.

Msgr. Škerl torej počiva na pokopališču rodne Sežane, na katero je bil zelo navezan. Pogrebne svečanosti so se začele v ponedeljek zjutraj. Veliko ljudi se je od njega poslovilo že v mrtvaški kapeli tržaške splošne bolnišnice, prav tako se je veliko ljudi udeležilo pogrebne maše v stolnici pri Sv. Justu, ki jo je vodil tržaški škof msgr. Lovrenc Bellomi, okrog oltarja pa je bilo kakih 60 duhovnikov, med njimi tudi italijanski in predstavniki duhovščine iz goriške in koprške škofije (foto M. Magajna). Ob škofu sta tako somaševala škofova vikarja za Slovence v tržaški škofiji msgr. Franc Vončina in v goriški nadškofiji msgr. Oskar Simčič.

Med mašo se je rajnega in njegovega dela spomnil v slovenščini in italijanščini škof msgr. Bellomi, ki mu je izrekel priznanje za več kot 50-letno služenje Cerkvi in lastnemu ljudstvu. Dr. Lojze Škerl se je šolal v Malem semenišču v Gorici in nato na papeški univerzi Gregoriana v Rimu, kjer je kmalu po koncu vojne tudi doktoriral. V duhovnika je bil posvečen med vojno, leta 1941, v Rimu. Skoraj vse svoje življenje je opravljal pomembne službe na tržaškem škofijskem ordinariatu. Vso povojno dobo do leta 1977 je bil katehet na številnih slovenskih šolah, kar 30 let na učiteljski »A. M. Slomšek« v Trstu. Vedno je tudi pomagal v dušnem pastirstvu, čeprav ni bil v redni službi v kaki župniji. Bil je duhovni vodja pri Društvu sloven-

skih izobražencev in pri Slovenski Vincencijevi konferenci. Med slovenskim življenjem na Tržaškem pa je bil poznan predvsem kot škofov vikar za Slovence. To službo, ki je bila uvedena po drugem vatikanskem koncilu, je opravljal celih 26 let, dokler ga ni maja 1992 nasledil sedanji škofov vikar Vončina. Msgr. Lojze Škerl pa je bil tudi dekan stolnega kapitlja v Trstu in zadnja leta predsednik škofijskega sodišča. Aktiven pa je bil tudi pri sredstvih množičnega obveščanja. Tako je redno sodeloval pri Katoliškem glasu in bil dolga leta podpredsednik Goriške Mohorjeve družbe. Veliko je sodeloval pri Koledarjih kakor tudi pri Primorskem slovenskem biografskem leksikonu. Za radio Trst A pa je do smrti sestavljal jutranjo duhovno misel. Posamezni deli maše v tržaški stolnici so bili v latinščini, slovenščini in italijanščini. Med mašo pa so s petjem sodelovali pevci pod vodstvom Edija Raceta.

Po končanem obredu so krsto prepeljali v Sežano, kjer je pogrebni obred vodil koprski škof msgr. Metod Pirih. Ob njem sta bila še msgr. Franc Vončina in koprski generalni vikar msgr. Renato Podberšič. Tudi v sežanski cerkvi se je zbralo več kot 50 duhovnikov iz tržaške, koprške in goriške škofije, posamezni duhovniki pa so zastopali še mariborsko, ljubljansko in celovško škofijo ter redove. Med mašo je rajnikovo življenjsko pot predstavil msgr. Vončina. V cerkvi, kjer je pri maši pel domači cerkveni zbor, se je od rajnega poslovil še predstavnik mariborske škofije prof. Stanko Janežič. Pri grobu pa je zapel okrepljeni zbor Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja.

Javna razprava o volitvah

V torek, 14. marca, je v Bubničevem domu v Repnu repentaborska sekcija Slovenske skupnosti priredila javno razpravo o bližnjih občinskih volitvah. Vodil jo je sekcijski tajnik in občinski svetovalec Milko Guštin. Spregovorila pa sta tudi pokrajinski tajnik Ssk Peter Močnik in deželni tajnik Martin Breclj.

Bogata razprava je bila posvečena sedanjemu političnemu trenutku Slovencev v Italiji, še posebej pa novostim v volilni zakonodaji, ki bodo vplivale tudi na sestavo prihodnjega repentaborskega občinskega sveta in odbora. Prisotni so poudarili, da mora občina ohraniti upravo, ki naj bo domača, odprta dialogu in učinkovita pri reševanju odprtih vprašanj. Padlo je več predlogov o možnih kandidatih in pa veliko točk za upravni program, kar bo sekcija v prihodnjih dneh še poglobila in predstavila širši javnosti.

KATOLIŠKA KNJIGARNA — GORICA

SREČANJE Z GORIŠKO IN CELOVŠKO MOHORJEVO

Goriška Mohorjeva vabi na predstavitev frazeološkega slovarja prof. Diomire Fabjan Bajc
Dve muhi na en mah — Due piccioni con una fava
v torek, 21. marca 1995, ob 18. uri.
Slovar bo predstavila prof. Nada Pertot

Celovška Mohorjeva vabi na predstavitev knjige Antona Medveda Slovenski Dunaj
v sredo, 22. marca 1995, ob 18. uri
Govorila bosta mag. A. Levstek in F. Kattinig

Verna in neverna Evropa

Pomen osebnega verskega prepričanja

Jeziuitska revija »Entschluss« je v eni zadnjih števil objavila zelo zanimivo razpravo dunajskega profesorja pastoralne teologije dr. Paula Zulehnerja o stanju vrednot v Evropi. Za nas je zanimivo tisti del, kjer je govor o vrednoti vere in vernosti za Evropejca.

AMBROŽ KODELJA

Po statistiki, pravi dr. Zulehner, pripada 45% Evropejcev uradni Cerkev, medtem ko jih 29% trdi, da so verni, a da ne pripadajo nobeni Cerkvi. Ti zadnji, tako piše dr. Zulehner, so izredno številni v protestantskih predelih Evrope, medtem ko so v katoliškem delu manj številni. Zelo zanimivo razmišlja dalje, da tudi pri tistih, ki se nimajo za člane neke »uradne« Cerkve, jih kar tretjina sprejema osrednje krščanske resnice. Skoraj vsak peti torej prizna, da je veren ali celo da pričakuje versko slavo ob nekem svojem življenjskem mejniku, kot so obletnice porok, krsti v družini, cerkveni pogrebi...

Prav tako je zanimiva ugotovitev, kako mnogo več anketirancev po letu 1990 prizna, da verujejo, da ima Bog v njihovem življenju pomembno vlogo, kot so priznavali pred tem letom.

Današnji Evropejec ima v sebi težnjo po »nevidni — osebno naravnani veri«. To pomeni, da mu vera pomeni več kot obredje, zunanje vidno čiščenje in zunanja znamenja. Nosi jo nekako v srcu in iz te »vere v srcu —

notranje vere« tudi živi. Evropejec, zlasti sodobno veren, je naravnani k tihoti, meditaciji in osebni molitvi, čeprav ljubi obredno oblikovane dogodke ob važnih osebnih življenjskih mejnikih (rojstni dnevi, obletnice poroke, krsti, pogrebi...). Vendar bolj »zase«, ne pa v neki širši zunanji obliki...

Dotika se tudi zelo zanimive teme, kot je »cerkvena kultura«. Tega izraza nismo nikoli radi uporabljali. Raje govorimo o vplivu krščanske kulture v Evropi ali o tem, da je evropska kultura, kultura križa, ali o krščanstvu, ki je Evropo prekrasilo tako v glasbi, literaturi, arhitekturi kot seveda tudi v moralnih načelih. O vsem tem se je veliko pisalo. Neverni svet je o tem pisal v negativnem smislu, češ da je krščanstvo zaslužilo Evropo in ji ni pustilo, da bi iskala sama svoj stil v gradbeništvu, glasbi... ampak da je bila neke katoliško zaslužena. Po drugi strani pa je ta svet kljub ateističnemu pogledu na življenje le dal vsaj »malo prav« tudi krščanstvu. Dr. Zulehner je zanimiv, ko ugotavlja, da je cerkvena kultura izredno prisotna v Italiji, Poljski, pa tudi na Irskem. V drugih državah in pri drugih narodih je ta vpliv manjši, seveda ga ne zanika, vendar prednjačijo omenjene tri narodne skupine.

Zelo zanimiva je tudi ugotovitev, da je po dr. Zulehnerju Evropa še vedno v socialnem smislu »versko-religiozno heterogena celina.« Ob tem misli na pomen vere in Cerkve za posameznika, vernika kot tudi nevernika, ali tistega, ki se nima za člana

neke Cerkve. Zapažene so izredne razlike, ki so mnogo večje, kot so bile vidne v času delitve Evrope na neverni Vzhod in verni Zahod. Avstrijo, kjer pač avtor živi, uvršča na tej evropski lestvici vrednot v zgornjo sredino. Za to uvrstitev mu služi spodbuda, ko ugotavlja, kakšen velik humani učinek ima vernost na okolje — navzven! (Seveda tu misli na vero — iskreno vero, življenje po veri). Vidna je v družini, težkih življenjskih odločitvah (splav, evtanazija), v pomoči tistim, ki so je potrebni (ne tistim, ki rabijo materialno pač pa bolj sočloveško pomoč!), kot tudi v živih cerkvenih jedrih, ki so v Evropi povsod prisotna.

Priporoča tudi, da bi cerkvene strukture imele več smisla za tiste, ki ne želijo »cerkvenega skrbništva«. Tu bi bilo treba, tako piše dr. Zulehner, imeti več posluha; manj opozarjanja na zapovedi in več poudarka kot tudi svobode za versko podoživljanje. K tej skupini spadajo zlasti nekakšni »verni mistiki«, ki so v sodobni Evropi zelo številni. Njihova »zmes vere«, je prežeta s krščanstvom in drugimi religijami. Zanimivo pa poudarja: »Tudi na socialnem in političnem področju Evrope je mistika njena kulturno oblikovalna moč!« In te evropske sodobne mistike spoštuje!

Kjer je prisotno osebno versko prepričanje (ne samo iz navade!), so tudi pogoji, da se iz krščanske tradicije, če je ta zdrava, lahko izoblikuje sodobna vera za sedanjega Evropejca. To je nauk, ki izhaja iz razmišljanja dunajskega teologa.

»Podobe v službi Resnice«

Goriška Mohorjeva družba je nedolgo tega izdala zelo lepo barvno monografijo slikarja in salezijskega duhovnika Viktorja Godniča. V zamejstvu, posebno na Tržaškem, ga pozna veliko ljudi, saj je umetnik veliko slikal in njegove slike visijo v veliko domovih na Krasu. Do nedavnega je Viktor Godnič slikal Kras in krajine, pred kakimi tremi leti pa je prišlo v njegovem slikarstvu do velikega preobrata, saj je Godnič začel slikati predvsem temeljne teme in teološke resnice. Prav tem slikarskim delom je knjiga, ki nosi naslov Podobe v službi Resnice, tudi posvečena. Knjiga je bogato opremljena z barvnimi posnetki Godničevih olj. Godnič spada med slikarje, ki se ukvarjajo predvsem z zadnjimi človekovimi resnicami in vse njegove slike v monografiji so posvečene verskim resnicam, teološkim vprašanjem in bivanjskim stiskam sodobnega človeka. Umetnika uvrščamo med konceptualne simboliste.

Godnič se je rodil leta 1920 v revni nabrežinski družini, ki je morala v izgnanstvo, se je kasneje vrnila v Nabrežino, kjer je Godnič moral kmalu oditi delat. Postal je izredno dober nogometaš in je nekaj časa igral profesionalno nogomet z nogometni klub Genoa iz Genove, še prej pa je igral za Triestino in na Siciliji. Vojna, trpljenje in mučne razmere po vojni so ga silile v poglobljeno spraševanje o lastni usodi, spoznal je nekega bišega salezijanca in se odločil za duhovniški poklic. Novo mašo je pel pri 35 letih v rodni Nabrežini. Vedno pa je risal in slikal, diplomiral pa je tudi na šoli za telesno vzgojo in na slikarski akademiji. Risanje je učil v slovenskih šolah. Do pred nekaj leti je Godnič imel krajinarski slog slikarstva, nato pa se je odločil za prehod v simbolično, ki je prisotna v knjigi-monografiji Podobe v službi resnice. Za knjigo je dr. Kazimir Humar pripravil še krajši intervju z avtorjem, urednica knjige prof. Nada Pertot pa je poskrbela za osnovne podatke in za lepo slovensko besedilo. Vsako barvno sliko v knjigi spremlja krajši tekst, ki je duhovno vezan na sliko.

Jurij Paljč

Družinska psihološka knjižnica

(2)

DEPRESIJA (dr. Paul Hauck)

Samopomilovanje: Če ste se kdaj sami sebi smilili, potem že poznate drugi najpomembnejši vzrok depresije — samopomilovanje. Vse preveč je ljudi, ki se zaradi samopomilovanja počutijo tako krive, da nikoli ne poznajo notranjih vzgibov in sil, ki takšno stanje povzročajo. Življenje je neskončen niz razočaranj. Nihče med nami ne more preživeti niti dneva, ne da bi bil tako ali drugače razočaran (ne gre vse tako, kot bi hoteli). Le mrtvi niso nikoli razočarani. Mi, ki smo med živimi, pa se razočaranjem ne moremo izogniti, tako kot se ne moremo izogniti boleznim, davkom ali smrti. Iskati življenje brez razočaranj je potemtakem nekaj takšnega, kot želeli si smrti. Ena najbolj nezdružljivih posledic samopomilovanja je ta, da pustite drugim, da vas izrabljajo in pometajo z vami. Na milijone in milijone odraslih in otrok si vse življenje liže rane, tiho trpi, na samem jo-

ka in čuti, da nima nobene pravice, da bi se postavilo zase. Ozrite se kdaj pa kdaj okrog sebe in opazili boste, da so ljudje, ki imajo moč tako v vašem življenju kot v politiki ali službi, precej sebični. Ne pustijo se potiskati sem in tja, saj se jih ne polasti samopomilovanje, kadar jih kaj prizadene. Nasprotno, ogorčeni so in lahko postanejo nepopustljivi. Prav v tem je ključ, s katerim lahko premagate svojo nagnjenost k temu, da bi postali predpražnik; nihče vas ne more pohoditi, če sami tega ne dovolite. Pri tem, da vas nekdo obvladuje, dejansko sodelujete. Prišel je čas, da daste tistim okrog sebe enkrat za vselej vedeti, da se jim ne boste več pustili potiskati v kot; presenečeni boste, kako hitro se ljudje vdajo, ko spoznajo, da se ne pustite več vleči za nos. Ker gre pri samopomilovanju pogosto za to, da se večkrat uklanjamo drugim, se samo po sebi postav-

lja vprašanje: »Kdaj naj se uklonim in kdaj naj vztrajam pri svojem?«

Odgovor je precej preprost. Uklonite se v tistih rečeh, ki vam malo pomenijo in vztrajajte pri svojem v tistih, ki vam pomenijo veliko. Edina šibka točka tega nasveta je, da se večina ljudi težko odloči, kaj je zares pomembno. To boste najlažje presodili, če se boste vprašali, ali bi, kljub temu da bi bili za določeno stvar prikrajšani, še naprej mirno živeli ali pa bi postajali vse bolj zagrenjeni in bi vam nazadnje prekipelo. O samopomilovanju je vredno zapisati še to, da se pogosto izjalovi, tisti ljudje pa, ki ste jih tako hoteli pridobiti, pa se dejansko obrnejo proti vam. Gre namreč za to, da ljudje ne marajo mučeničnikov. To pa je zadnje, kar si mučeničnik želi, saj je ves prežet s prepričanjem, da mora njegovo trpljenje iti do srca njegovih bližnjih. In res gre, toda ne do srca; gre jim na živce.

Če ne verjamete, da trpečih ljudi zaradi njihovega razkazovanja bolečine nihče ne mara, si oglejte, kako radi ljudje obidejo berača.

Jelena Stefančič
(Dalje)

SKPD Mirko Filej — Gorica

In memoriam

MIRAN HROVATIN

ob 1. obletnici tragične smrti

Sodelujejo:

Sergij PREMUR, časnikar

Agencija VIDEO-EST

Slovenski center za glasbeno

vzgojo E. Komel

Komorna dvorana

SCGV E. Komel — Gorica

Drevored 20. septembra 85

Ponedeljek, 20. marca 1995,

ob 20.30

Marko Pertot, igralec ekipe Kras Trimac

«Rokomet je v zamejstvu premalo upoštevan šport»

Ekipe Kras Trimac nastopa v C ligi in je za sedaj na 2. mestu na lestevici. Kras je tudi edino društvo v zamejstvu, ki se ukvarja z rokometom. O delovanju in načrtih ekipe je v intervjuju obsežneje spregovoril Marko Pertot.

Z rezultati, ki ste jih dosegli do sedaj, ste gotovo lahko zadovoljni. Kakšne so vaše ambicije in želje?

Ekipe želi napredovati v B ligo, zato se je tudi temu primerno okrepi. V društvu se je vrnil Marko Sarđoč, ki je nekaj let branil barve slovenskega prvoligaša Jadrana iz Kozične, Igor Glavina je ponovno na svojem mestu v vratih — nekaj časa je bil odsoten zaradi poškodbe kolena — pridružil pa se nam je še Italijan Nait. Že drugo leto nas strokovno vodi trener Bojan Mahnič. Mislim torej, da imamo popoln igralski kader in da torej lahko upamo na preskok v višjo ligo.

Imate torej dobro ekipo in ste zadovoljni z doseženimi rezultati. Kateri pa so problemi, s katerimi se sooča Kras?

Na žalost zgoniška telovadnica ni primerna za C ligo, zato moramo igrati domače tekme na zunanjem igrišču, v telovadnici pa le, kadar nas v to prisilijo nemogoče vremenske razmere. Če bi prestopili v B ligo, bi ta problem postal seveda še toliko bolj pereč, zato bi morali čimprej dobiti primerno rešitev. K temu pa moram dodati še dejstvo, da vodstvo ekipe sestavljajo dejstvo, da vodstvo ekipe sestavljajo izključno igralci, tako da je težko uskladiti igranje in ostale funkcije.

Ali se strinjate s trditvijo, da je rokomet pri nas v zamejstvu

premalo upoštevan in da so nekatere druge športne panoge precej na boljšem?

Čisto res je, da je rokomet med nami premalo upoštevan. Poleg tega pa tudi nimamo podpore od naših bivših igralcev, publika pa so le prijatelji. Rokometne ekipe drugod so veliko na boljšem, na primer na Južnem Tirolskem, kjer so tudi finančne razmere ugodnejše. Bančni zavodi ekipe podpirajo, veliko je tudi pomembnih sponzorjev, kot je na primer vsem znani Loacker. Sploh pa je na Tržaškem malo rokometnih ekip, veliko več jih je na primer v Južni Italiji, za Tirolce pa je to morda celo najbolj popularen šport.

Reči moram sicer, da mediji o naši ekipi Kras Trimac korektno in objektivno poročajo, pomanjkljivo pa je

zanimanje naših športnih organizacij. Poleg prostorske stiske se spopadamo tudi s finančnimi problemi. Zaradi tega smo se morali na primer pred nekaj leti odpovedati močnosti, da bi s prizivom na športno federacijo, ki ji pripadamo, napredovali v višjo ligo. Že od samega začetka smo se namreč zavedali, da si tega preprosto ne moremo privoščiti. Na žalost pa je v zamejstvu pozornost namenjena večinoma odbojki, košarki in nogometu (č tudi je v teh zadnjih ekipah premalo slovenskih igralcev).

Sploh pa bi rokomet lahko veliko bolj izrabili kot reklamo za našo manjšino. V Sloveniji namreč obstaja zelo dobra rokometna šola, ki je bila pomembna že v nekdanji Jugoslaviji in ki je, z razliko od italijanske, odločno na višjem nivoju. Če bi se z gledovali po tej šoli, bi lahko dosegli odlične rezultate in bi lahko v prihodnjih desetih letih z vzgojo mladih igralcev lahko napredovali do najvišje lige. To bi tudi pripomoglo k naši uveljavitvi nasploh.

Lani ste organizirali poletni camp oziroma tečaj predvsem z namenom, da dobite nekaj novih naraščajnikov. Kakšen je bil odziv?

Mladih igralcev na žalost ni prav veliko. Na naš poletni tečaj se jih je

sicer nekaj res prijavilo, prišli pa so bolj iz radovednosti kot pa z namenom, da bi se resnično ukvarjali z rokometom. Mlade igralce je zelo težko pritegniti, še posebno za to, ker si glede na sedanje stanje ne moremo privoščiti mladinskega privesntva. Nepoznavanje pravil in strah pred poškodbami tudi odpravi svoje. Nekateri so namreč prepričani, da je rokomet bolj grob in nevaren šport, kar pa sploh ne drži.

Kaj lahko rokomet nudi športniku, ki se ukvarja s to panogo?

Osebnostno lahko rečem, da sem imel precej zadoščenj. Z ekipo se večkrat udeležujemo turnirjev in prijateljskih tekem v Sloveniji. Vsako leto sodelujemo tudi na mednarodnem turnirju, ki se ga navadno udeleži okrog 50 ekip, v Braunschweigu blizu Hannoverja, kjer smo pred štirimi leti osvojili 3. mesto. Rokomet pa ima še eno prednost. Gre za eno od redkih športnih panog, s katero je mogoče začeti tudi kasneje, torej ne nujno še v otroških letih. Povem naj še, da ima Kras Trimac tudi žensko ekipo, ki uspešno nastopa v ženski C ligi. Rokometu se torej lahko približa vsakdo, in to ima poleg agonistično-športnega tudi važen socialni pomen.

Pogovarjal se je
Gorazd Bajc

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO
»EMIL KOMEL«

KONCERTNA SEZONA 1994/95

CAMERATA LABACENSIS

Valentina Pavio, klavir — Stojan Kuret, dirigent

U. Prevoršek, F.J. Haydin, D. Šostakovič, P. Merku

Kulturni dom v Gorici, sreda, 22. marca 1995, ob 20.30

Janko Jež

SPOMINI (31)

(Ob 50-letnici kapitulacije italijanske fašistične armade v Sloveniji)

Z odhodom dr. Ahčina in Avseneka sta bili izpraznjeni nadaljnji dve mesti v Akcijskem odboru, ki ju je bilo zaradi kontinuitete dela treba čimprej izpolniti. Tako sta postala člana odbora štajerski poslanec in narodni delavec Jože Špindler in dr. Lujo Leskovar. Po sklenitvi mirovne pogodbe v Parizu leta 1947 je odbor odločil, da se razide. Žebot in Leskovar sta se izselila v ZDA, jaz pa sem se vrnil v Trst.

O svojem delu v Akcijskem odboru bom poročal z navedbo osrednjega odstavka na str. 7 Zbornika Tabor 51 (Trst — Celovec 1951). Odstavek je vzet iz uvodnega članka **Nova pota**, ki ga je baje napisal Mirko Javornik. Tako sodi Saša Martelanc v sedmi številki Mladike iz leta 1992 v članku Škandal v zamejstvu: Tabor 1951 — Ob 40-letnici tržaškega prispevka k slovenski državnosti. Javornik tako prikazuje delo Akcijskega odbora.

»Po sporu med Titom in Zahodom je bilo jasno, da bodo zahodne države storile vse, da čimveč slovenskega ozemlja priključijo snujoči se svobodni tržaški državi. Zato so v začetku leta 1946 bivši poslanec Jože Špindler, publicist dr. Janko Jež, dr. Lujo Leskovar in dr. Ciril Žebot v Rimu kot evropskem središču slovenske politične emigracije ustanovili Akcijski odbor za samostojno in suvereno slovensko državo. Odbor je svoje poglavitno delo opravil leta 1946 in 1947 ob pripravah na mirovno pogodbo z Italijo. Tedaj je s številnimi spomenicami seznanil zavezniške vlade in Združene narode z novimi sloven-

skimi narodnimi težnjami in cilji, katerih izraz je težnja po združitvi vseh Slovencev v svobodni, samostojni in demokratični državi. Pojasnjeval jim je značaj, delo in cilje nasilniškega komunističnega režima v Sloveniji ter narodni odpor proti njemu. Dal je tudi svoje predloge glede bodočega Svobodnega tržaškega ozemlja. Selitev svobodnih Slovencev na razne konce in kraje sveta v letu 1947 in 1948 je delno zavrla javno in načrtno delo v tem smislu. Pa se je na vseh koncih in krajih začelo drobno in na zunaj nevidno snovanje ter pridobivanje posameznikov in skupin.»

Delo Akcijskega odbora je v ZDA nadaljevalo Gibanje za samostojno Slovenijo. Leta 1950 je začel izhajati list Slovenska država. »Tabor 1951« je bil važen prispevek k uveljavljanju misli o slovenski državi pri nas in v svetu. Ponosen sem, da sem lahko s svojim skromnim sodelovanjem v Akcijskem odboru kaj koristnega opravil za slovensko stvar, saj sem se posebno zanimal za razplet vprašanja slovenskih meja z Italijo, prav posebno pa za slovenski izhod na morje.

V Trstu je bilo domačinsko javno mnenje nenaklonjeno pisanju Tabora 51. V glavnem so skoraj vsi soglašali, da je akcija za slovensko državo, ki smo jo pokrenili v okviru Akcijskega odbora, neprimerna in slovenskemu narodu škodljiva. Bil sem navzoč na taboru na Repentabru, ki je izzvenel zares mogočno. Tedaj pa še ni izšel Tabor 51, zato še nisem poznal Javornikovega članka o delu Akcijskega odbora v Rimu. Seveda nisem niti vedel, da je Javornik objavil seznam odbornikov, med katerimi je logično navedel tudi mene.

Boris Sancin mi je nekoč povedal, da je Žebot v nekem svojem članku (marsikdo je anonimni Javornikov članek pripisoval Žebotu!) navedel tudi mene kot člana Akcijskega odbora v Rimu. Mislim sem, da je Žebot kaj o tem pisal v Slovenski državi v ZDA. Ni se mi zdelo, da bi mi Sancin zaradi tega nasprotoval, saj sem se kmalu prepričal, da glede slovenske samostojne in suverene države ni imel odklonilnega stališča.

Izšel je novi slovar paronimov

»Lažni prijatelji« prof. Diomire Fabjan Bajc

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu so v začetku tega tedna predstavili novo knjigo prof. Diomire Fabjan Bajc. Gre za slovar paronimov z naslovom: »Lažni prijatelji«, ki je izšel pri založbi »Mladika«. V njem je seznam besed, ki so v slovenščini in italijanščini podobne, imajo pa pogosto popolnoma drugačen pomen. Delo je v DSI predstavila prof. Nada Pertot. Na sliki (z leve): avtorica in prof. Pertot (foto Kroma)

Začetek eksperimentalne slovenske TV

S tržaškega sedeža vsedržavne ustanove RAI naj bi se v ponedeljek, 20. marca, začele eksperimentalne televizijske oddaje v slovenščini. Italijanska radiotelevizija je od podjetja Ponteco odkupila frekvence za oddajanje. Ko je podjetje pristojnemu ministrstvu uradno sporočilo, da se frekvencam odpoveduje, je družba RAI dobila pooblastilo, da začne oddajati.

Na sedežu italijanske radiotelevizije v Trstu pa več dni ni bilo zapovedanega večernega televizijskega dnevnika zaradi stavke tehničnega osebja, ki je hotelo tako opozoriti na vrsto nerešenih vprašanj v sami ustanovi, med temi tudi na vprašanje slovenske televizije. Stavkali so pripadniki sindikata CGIL. V tiskovnem poročilu je solidarnost uslužbencem deželne postaje RAI izrazila solidarnost tudi Slovenska skupnost.

Ko sem se pa seznanil z vsebino Zbornika Tabor 1951, sem napisal v Demokraciji **ODPRTO PISMO** z naslednjo vsebino:

ODPRTO PISMO

Sodim za potrebno, da dam nekaj pojasnil k anonimnemu uvodnemu članku, s katerim se nam predstavlja zbornik umetnosti in razprav Tabor 1951.

Pri vstopu v Akcijski odbor za slovensko državo, ki je bil ustanovljen leta 1945 v Rimu, sem zastopal slovensko napredno skupnost, ki je prav tako delovala v Rimu. Delo v Akcijskem odboru je potekalo v popolnem soglasju na podlagi naslednjega sporazuma:

Ciril Žebot je na mojo zahtevo pojasnil, da prizadevanje katoliške skupine za samostojno in neodvisno slovensko državo ne izključuje jugoslovanske skupnosti. Jaz sem pa v imenu naprednih Slovencev spopolnil Žebotovo pojasnilo z izjavo, da jugoslovanska skupnost ne izključuje slovenske stvarnosti.

Trdno sem še danes prepričan, da mora edinole jugoslovanska skupnost Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov v polni meri zaščititi in do skrajnosti podpreti slovensko hotenje po lastni državi, ki mu je postavil trdne temelje v revolucionarnem letu 1848 slovenski napredni visokošolec na dunajski univerzi Globočnik, ne pa avstrofilski Bleiweis, kot zmotno poroča Tabor.

Prezmemam polno odgovornost za delo Akcijskega odbora v letih 1945 do 1947, to je do sklenitve mirovne pogodbe z Italijo in ustanovitve Svobodnega tržaškega ozemlja, ko se je odbor razšel, ker so njegovi člani smatrali, da je končal nalogo, zaradi katere je bil ustanovljen.

Ciril Žebot je v ZDA ustanovil Gibanje za slovensko državo. Ciril Žebot je svoje delo v tem Gibanju zasnoval na načelih, ki so v nasprotju s sporazumom, ki je bil dosežen v Rimu ob ustanovitvi prvega Akcijskega odbora. S tem žali Ciril Žebot s svojimi sodelavci najgloblja čustva vseh naprednih Slovencev!

Tabor 1951 je izraz takega enostranskega in škodljivega usmerjanja slovenske borbe za lastno državnost.

Razen tega Tabor 1951 globoko žali vodstvo vseh tržaških demokratičnih političnih strank in gibanj, ker se pristransko spušča v razpravljanje o tržaških prilikah, ki jih ne pozna oziroma ki jih noče poznati.

Zavzel sem stališča do Tabora 1951 tudi zaradi tega, ker sem ugotovil, da tudi v Trstu ni pri nekaterih katoliških javnih delavcih pravih vrednotenja vloge jugoslovanske skupnosti za slovenski narod.

Pojasniti pa sem svoje stališče tudi zaradi tega, ker sem ugotovil, da tudi pri nekaterih naprednih Slovencih ni pravih vrednotenja vloge slovenskega naroda v jugoslovanski skupnosti.

V Trstu dne 1. decembra 1951.

Janko Jež

Ssk za dobro in sodobno upravo

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti Gorica se pripravlja na občinske volitve, ki bodo tudi v Doberdobo, v Sovodnjah in Števerjanu. S svojimi sekcijami v omenjenih občinah, piše v tiskovnem poročilu stranke, posveča glavno skrb prizadevanjem za dobro in sodobno upravo. Stranka se sklicuje na dejstvo, da je bila Slovenska skupnost s svojimi programi in kandidati vedno zanesljiva in dosledna. V tem trenutku volitve potekajo v duhu sprememb v Evropi, v Italiji ter v Sloveniji in tudi v naši deželi. Dalje potekajo volitve v znamenju vsega tistega, kar se je zgodilo na goriški občini, ki je s svojim nerazumevanjem evropskega razvoja, nasprotovanjem Sloveniji in tudi slovenski manjšini v Italiji pokazala, da je treba za prihodnost izdelati drugačna načela in programe. Slovenska skupnost izraža željo, da se slovenski glasovi ne bi izgubljali v še večjem številu strank ter da bi manjšina preseгла stare delitve, ki ne morejo biti več zagotovilo za napredek in razvoj.

Zaradi tega velja še posebej pozdraviti predvolilna srečanja politično različno mislečih Slovencev, ki so pokazala razveseljivo stopnjo medsebojnega razumevanja in za-

vesti, da je v interesu celotne manjšine nujno delovati v duhu večjega medsebojnega spoštovanja, piše v tiskovnem poročilu goriške Ssk. Le na ta način bo namreč manjšina prispevala tudi h koristnemu skupnemu življenju z večinskim narodom, če bo tudi sama primer vzornega in plodnega sodelovanja. Kandidati Slovenske skupnosti si bodo v Doberdobo, v Sovodnjah in v Števerjanu prizadevali, da bodo spodbujali takšne programe, ki so v interesu celotne slovenske manjšine ne glede na posamezno politično pripadnost, beremo še v tiskovnem poročilu stranke.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega tiska v Italiji

Kmalu nato me je dr. Josip Agneletto povabil k sebi v pisarno in me prosil, naj pustim uredništvo Demokracije in naj prevzamem profesorsko mesto na slovenskih šolah v Trstu. Ker je vedel, da so mi na Prosvetnem uradu na predlog slovenskega funkcionarja odklonili profesorsko mesto, je sam interviriral in dosegel, da so me spet namestili.

Odkrito povedano, nisem bil zadovoljen s svojim časnikarskim delom pri Demokraciji. Bil sem pač prisiljen to mesto sprejeti. Dušilo me je okolje. Sprt sem bil sam s seboj. Zato sem nekega dne napravil prošnjo na posebno ameriško komisijo, ki je uradovala v ulici Mazzini in izbirala kandidate za poučevanje italijanščine na kakem višjem zavodu v ZDA. Izpit sem napravil pred ameriškim jezuitskim patrom, ki je govoril v lepi italijanščini, vendar s tipično angleško izgovorjavo. Šlo je za inteligentnega kolokvij, seveda v italijanščini, med katerim se je spraševalec prepričal, da obvladam italijanski jezik, da poznam italijansko literaturo, posebno Danteja, o katerem je govoril z velikim navdušenjem. Kar pa zadeva angleščino, je rekel, da se je bom že naučil v ZDA. Kmalu nato sem dobil sporočilo omenjene komisije, da sem ugodno opravil izpit in naj čimprej opravim formalnosti za izselitev v ZDA.

Ker sem medtem že dobil namestitev na slovenskih srednjih šolah v Trstu, sem ta poziv odklonil. Nikdar se nisem zaradi tega kesal.

Zaradi zapletov pri namestitvi sem leta 1953-54 nastopil službo namesto v oktobru šele v novembru, ko so bila vsa mesta že oddana. Prosta je bila le stolica italijanskega jezika na strokovni šoli na Opčinah. Šele naslednje leto sem dobil stolico italijanščine na klasični gimnaziji. Leto kasneje sem dobil mesto profesorja italijanščine na Trgovskem zavodu. Tam sem ostal tri ali štiri leta. Medtem sem napravil usposobljenostni izpit za poučevanje slovenščine in tako prevzel to stolico na državnem učiteljskišču s slovenskim učnim jezikom Anton Martin Slomšek v Trstu. Udeležil sem se prvega rednega natečaja za stalne ravnatelje slovenskih višjih srednjih šol v Trstu in Gorici. Izpit je bil na prosvetnem ministrstvu v Rimu. Zanimivo je vedeti, da za ravnateljski izpit ni nobenega predpisanega programa. Znati moraš vse, kar je v zvezi s šolo: pedagogiko in programe glede na tvojo vrsto šole, ravnateljeve dolžnosti, delo v tajništvu, potek sej profesorskega zbora, delo z dijaki, ocenjevanje, vzdrževanje knjižnice, kabinetov, inventarja itd. Lahko te vprašajo po številu dijakov na zavodu in v posameznih razredih, njihovem socialnem položaju, o šolski blagajni, itd., itd.

Predsednik spraševalne komisije je bil msgr. Benedetto Riposati, ki je predaval latinščino na univerzi v Perugi. Ko sem odgovarjal na vprašanje o vidnejših predstavnikih slovenske poezije, sem začel tako: »Il nostro maggior poeta è...«. Pa me je predsednik takoj prekinil: »Perchè nostro?« In jaz: »Perchè noi siamo sloveni e Prešeren è il più grande poeta sloveno.« (Dalje)